

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 051/18

KLAGERE: Gry Johanne Johanin
PUBLIKASJON: Jarlsberg
PUBLISERINGSDATO: 30.01. og 03.02.2018
STOFFOMRÅDE: Miljøvern, politikk
SJANGER: Lederartikkel, tilsvare
SØKERSTIKKORD: Premiss, kontroll av opplysninger, saklighet og omtanke, samtidig imøtegåelse, polemisk replikk
REGISTRERT: 07.02.2018
BEHANDLET I PFU: 19.06.2018
BEHANDLINGSTID: 132 dager
KLAGEGRUPPE: Privatpersoner
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klage med samtykke (til ett klagepunkt)

SAMMENDRAG:

Jarlsberg brakte **tirsdag 30. januar 2018** en lederartikkel med tittelen «Fjæra som ble til flere høns», der avisas redaktør skrev:

«Det skal ikke mye til for å bli uglesett i disse deponitider. En kommentar ved Spardisken lørdag førte til at Jarlsberg henger ut en hel befolkning i Grenland. Ja, du leste riktig, om vi skal ta en Facebookpostering fra Vern om Grenland seriøst, men det har jeg vanskelig for å gjøre.

Jeg møtte helt riktig, som det står på Facebook, Gry Johanin ved disken på Spar, hvor jeg ble spurt om Jarlsberg skulle til Langøya, og om jeg visste hvor mange fra Grenland som skulle ut på øya. – 7-8 har jeg hørt, men visstnok ingen fra aksjonsgruppa, for de skal etter det jeg forstår ha boikottet invitasjonen fra Noah, svarte jeg. Også la jeg til: Og det skulle jeg sikkert ikke gjort ... 'de sitter vel heller hjemme og skriver noe skiiit om det på FB', sa jeg.

Jeg trodde faktisk en finnmarking både skulle tåle og forstå et folkelig uttrykk i den sammenhengen, og faktisk har jeg mine ord i behold, etter at Jarlsberg og redaktøren ved flere anledninger har blitt kalt korruperte og i lomma på både Noah, Gjelsten og Holmestrand-politikerne som styrer. Noe som også Johanin selv har antydnet i et av sine leserbrev. For øvrig kan det være greit å nevne at det er Re kommune som eier Langøya fram til 1. januar 2020.

Jeg sa det til en bekjent like etterpå. – Nå kommer jeg til å 'få pepper'. Ja da, og det var ikke småtterier heller. 'Sjokkerende', hadde Vern om Grenland, slått til med i overskriften på Facebook. 'Redaktøren slang dritt om en hel befolkning i Grenland', fortsetter det med. 'Synd jeg ikke har det på tape', sa Johanin. 'Er denne avisen korrumpert som mye annet i samfunnet', avsluttes innlegget med, etter at skribenten har slått fast at redaktøren i en 'objektiv' avis har tatt 'kraftig standpunkt'.

Nei, kjære Grenland, jeg har ikke hengt ut hele befolkningen, men det var sikkert valg av feil ord, selv om det er på sin plass etter alle usaklige kommentarer og hentydninger avisen har fått fra den kanten. Standpunktet jeg har tatt på avisens vegne er at vi som lokaljournalister, som verken er utdannet kjemiingeniører, geologspesialister eller forskere: vi må høre på fagfolkene, og veie det opp mot motargumentene. Det vi vet er at Langøyas sørbrudd er fylt opp, kanskje i løpet av 2021. Det betyr bare noen måneder igjen før Norge må ha en annen deponiløsning klar. Om det blir i Brevik vet vi ikke, men som flere av de besøkende på Langøya lørdag, er vi spent på hva en konsekvensutredning vil komme fram til.

Og 'korrumpert avis', det er vel skiiit-snak, er det ikke?»

Torsdag 1. februar publiserte Jarlsberg et tilsvaer til lederartikkelen, med tittelen «Pål, du lyver» (se klagens vedlegg 2). Tilsvaret var signert av den samme som ble navngitt i lederartikkelen. Pål er fornnavnet til avisens ansvarlige redaktør.

Lørdag 3. februar brakte Jarlsberg en kommentar/tilsvaer signert Jarlsbergs ansvarlige redaktør. Tilsvaret hadde tittelen «- Nei Gry, jeg lyver ikke».

Innlegget var illustrert med Facebook-postingen som ble omtalt i lederartikkelen 30.01.2018, og som var grunnlaget for lederartikkelen. (Facebook-gruppen «Vern om Grenland – Nei til deponi» publiserte 29.01.2018 et innlegg med tittelen «Sjokkmelding:». Hele meldingen er gjengitt senere i sammendraget.)

I kommentaren/tilsvaret 3. februar skrev redaktøren blant annet:

«'Han var en løgner'. Nei, jeg tror ikke det kommer til å stå på min gravstein. Det kan sikkert være mye annet å skrive der, men ikke det.

Det har på Facebook og ellers vært etterspurt hva som var foranledningen til den omtalte lederen i Jarlsberg tirsdag denne uken, og upresishetene har haglet som vanlig. Derfor kan alle se den her. Og når sartheten er så fremtredende skal jeg være den første til å beklage at jeg i en setning ved Spardisken brukte et kraftuttrykk, men det trodde jeg på tomannshånd at kunne gå an.

Jeg har for øvrig aldri sagt at uttalelsene i skriftlig form på Facebook kom fra Johanin. Det er stormen og bølgene som skapes i et vannglass jeg svarer på i lederen. På Facebook har faktisk en fjær lett for å bli til en hel hønsegård. Det jeg reagerte på denne lørdagen var at Johanin knapt hadde tid til å handle ferdig på Spar før hun løp hjem og kommuniserte det forferdelige utsagnet til venner i Grenland, der hvor alle kan se av posteringen at redaktøren henger ut hele distriktet. Og nær sagt som vanlig når noe fra Jarlsberg handler om Langøya, så

blir det spekulert i om avisen er korrupt. Det vil si at avisen har korruperte journalister og en korrupert redaktør.

Men jeg reagerer også på den skvisen Gry Johanin blir satt i av sine venner i sør. Ikke spesielt greit gjort mot venner det heller. Nå forklarer opphavsmann til posteringen (Ivar Dahl Larsen) noe av det i leserbrevet på denne siden på sin lett pinlige måte. Å bruke injurierende uttrykk blir ikke bedre av å slenge på et spørsmålstegn bak, for å skape inntrykk av at hensikten var å bidra til debatt. Denne måten å debattere på er å gjøre seg veldig liten etter min mening, og bidrar i hvert fall ikke til å opplyse saken.»

Innlegget fra Ivar Dahl Larsen, som det ble henvist til og som sto på samme side som tilsvaret fra redaktøren, hadde tittelen «**Og det som ble til flere høns**». Her fremgikk det at det var Larsen som publiserte FB-postingen som fikk redaktøren til å reagere med en lederartikkel. Larsen opplyste at det var han som «tok tak i» Gry Johanins innlegg i en lukket Facebook-gruppe, og at hun ikke var kjent med at han gjorde det. Videre fortsatte han innlegget med å kritisere Jarlsberg for avisens manglende kunnskap om avfallshåndtering. Han opplyste også at det var han som stilte spørsmål om ikke avisen var korrumpert.

Artiklene ble også publisert på Jarlsbergs nettsider.

KLAGEN:

Klager er Gry Johanne Johanin. Hun påklager lederartikkelen, der hun også er navngitt. Videre klager hun inn kommentarartikkelen der redaktøren forklarer/begrunner hvorfor lederen ble skrevet og publisert. Til dette momentet har Ivar Dahl Larsen samtykket til klagen.

Innledningsvis viser klageren til at hun hadde en tilfeldig og kort samtale med Jarlsbergs redaktør på butikken i Holmestrand. Hun skriver: «Lederen tar utgangspunkt i en lokal debatt som går her i Holmestrand/Vestfold - og i Grenland. Det som diskuteres er bedriften Noahs mulighet for å drive og evt. etablere et nytt avfallsdeponi. I vår ordveksling på butikken snakket vi om et arrangement som Noah hadde samme dag. Der hadde bedriften invitert folk fra Grenland til et informasjonsmøte. Jeg spurte om han visste hvor mange som hadde meldt seg på møtet. Da svarte Nordby (redaktøren; sekr. anm.): «7-8 har jeg hørt». «Ikke flere?» spurte jeg. «Når folk er mer opptatt av å slenge skit på Facebook så blir det sånn», svarte redaktøren. Litt senere samme dag gjenga jeg samtalen i en hemmelig Facebook-gruppe med 14 medlemmer. Jeg var frustrert for jeg mener lokalavisa har valgt side i denne saken, og ikke stiller kritiske spørsmål til en bedrift jeg mener utgjør en fare for miljøet - og som samtidig tjener voldsomt med penger på denne driften.»

Klagerens innlegg ble viderepostet i en annen Fb-gruppe, Vern om Grenland, av Ivar Dahl Larsen. Han la til egne kommentarer.

Det fremgår videre av klagen at det ikke var meningen at redaktørens replikker fra butikken skulle spres videre, men at det skjedde, på Facebook-gruppen «Vern om Grenland».

Klageren mener Jarlsberg har opptrådt i strid med følgende punkter i Vær Varsom-plakaten:

3.3 - klageren mener Jarlsberg ikke har klargjort premissene da avisens redaktør hadde en kort samtale med henne på butikken. Hun opplyser at hun ikke oppfattet samtalen med redaktøren som et intervju som skulle ende opp på trykk i Jarlsberg. Det framgår av klagen at klageren sendte en e-post til redaktøren et par dager etter samtalen på butikken, med spørsmål om hva han mente med at folk på Facebook snakker skit, og at redaktøren da svarte at han skulle skrive en lederartikkel om dette i neste dags avis.

3.7 - sitatene som er tillagt klageren var ikke korrekte.

4.1 - klageren mener Jarlsberg har framstilt henne som en «slags idiot» og dermed ikke vektlagt saklighet og omtanke.

4.14 - klageren mener lederartikkelen utløste hennes rett til samtidig imøtegåelse.

4.15 - klageren har innhentet samtykke fra en annen person, Ivar Dahl Larsen. Hun mener leserinnlegget 3. februar, referert over, er en form for polemisk hale som rammer Larsen i strid med dette punktet. Et innlegg fra nevnt Larsen står på samme side i avisen.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram. Klageren bestrider at hun har avvist en minnelig løsning.

TILSVARSRUNDEN:

Jarlsberg avviser klagen på alle punkter. Angående klagepunktet om manglende premisser, VVP 3.3, skriver avisens redaktør:

«I denne saken har det aldri vært noen premisser å klargjøre. Den har aldri vært en intervjusituasjon. Saken hadde aldri blitt satt på trykk hvis det korte private ordskiftet hadde forblitt privat, som det burde, og ikke som med Johanins medvirkning både fikk endret ordlyd, og i offentligheten kastet beskyldninger mot avisen og redaktøren. Med tanke på det massive trykket gruppa Vern om Grenland har hatt mot Noah og Langøya og Jarlsberg, samt den koblingen det ofte har vært til gruppa Vern om Oslofjorden, så ville det være totalt naivt av Johanin å tro at det hun informerte videre om til et aksjonsmedlem i Grenland ikke skulle havne på trykk på Facebook, leserbrev eller annet. Nei, dette var ikke i nærheten av å være et intervju i det korte møtet på butikken, det var Johanin som stilte et spørsmål til meg, som jeg svarte på. Det var handlingen fra Johanin, som fikk konsekvenser ved at saken kom på trykk. Men lederen 30.januar 2018 var et svar på Johanins handling, og de konsekvenser den fikk. Konsekvensene av handlingen tror jeg Johanin på når hun sier at de ikke var ønsket, men handlingen var aktiv og villet. At en annen person fysisk legger ut den omtalte posteringen på Facebook var det kun en person som kunne hindret, Johanin selv. Uansett om man bringer en melding selv eller er indirekte ansvarlig for det, ligger det et ansvar hos opphavet til informasjonen. I lederen tar jeg kun tak i det som har blitt kommentert.»

Angående punkt 3.7, om plikten til å gjengi meningsinnholdet, viser avisen til at det ikke var noe intervjuobjekt så lenge det ikke fantes en intervjusituasjon. Lederen har gjengitt kommentaren på butikken som den ble sagt og ment. Det var ikke redaktøren som brakte denne saken ut i offentligheten/Facebook. Det sørget Johanin for ved deling av informasjon. Det er Johanin som har tilpasset kommentaren, mulig for at den skulle bli mer interessant for aksjonisten i Grenland. Avisen har i utgangspunktet ingen plikt til å gjengi kommentarstoff eller et meningsinnhold i en leder, og uansett ikke når det ikke finnes et intervjuobjekt, eller noen som skal ha en sitatsjekk. Jeg gjentar at utgangspunktet var en privatperson ved butikkdisken som spurte redaktøren et spørsmål, og som fikk et svar. Min neste handling var å kommentere Facebookposteringen.»

Med hensyn til punkt 4.1, om saklighet og omtanke anfører avisen at verken lederartikkelen eller tilsvaret omtaler klageren personlig, og at engasjementet hennes fortjener respekt. «De to tekstene beskriver kun en handling som får konsekvenser. Tekstene må etter min mening svare opp både usaklighet, og en påstand ut til 12.000 lesere om at redaktøren lyver. (...) Jarlsberg og redaktøren har ikke idiotforklart noen, men kan heller ikke sitte stille å se på at avisens og avisens medarbeidere trekkes ned i søla, selv om det påstås å være i den gode hensikts sak. Å kalle dette et karakterdrap opplever jeg å være en gedigen skivebom.»

Avisen mener videre at punkt 4.14 ikke ble utløst fordi verken lederartikkelen eller tilsvaret handlet om klageren, men om innholdet i Facebook-postingen. «Jeg mener også at det må være lov å være både noe kritisk og noe spissformulert i kommentarstoff og lederartikler, særlig etter at et har blitt fremsatt sterke beskyldninger fra motparten.»

Angående punkt 4.15 om polemisk hale. «Redaktøren er fullt klar over det problematiske med en såkalt redaksjonell polemisk hale. Jeg valgte likevel å gjøre det likevel, nettopp fordi leserne skulle forstå helheten i saken. Når Johanin beskriver det som kommentarer og sleivspark til Ivar Dahl Larsen, og får et samtykke fra ham til også å klage dette punktet inn til PFU, så blir det etter min mening et sted mellom frekt og komisk. I stedet for å være en smule ydmyk i leserbrevet (3. februar 2018) på grunn av sin lett injurierende Facebookpostering på vegne av aksjonsgruppa Vern om Grenland, velger aksjonist Ivar Dahl Larsen å stå fullt ut for det han la ut, og legge til at avisen «ikke slutter å sjokkere» og «nå er det ikke bare Jarlsberg og Pål Nordby som sjokkerer med sin uvitenhet» før han igjen harselerer med korrupsjonsbegrepet. Ja, da viser han for meg og all verden hva han står for. At Gry J. Johanin velger å fremme Ivar Dahl Larsens uttalelser, og ta ham med inn på laget, ja, det må stå for hennes egen regning.»

Klageren opprettholder klagen. Hun anfører at hun synes det er vanskelig å kommentere avisens tilsvaer fordi det er fullt av følelser og tankespinn som er uforståelig for henne, og fordi nittini prosent av det ikke har noe med henne å gjøre. Men hun understreker at hun spesielt reagerer på at redaktøren skriver at hun lyver.

Videre viser hun til at det er feil at hun har søkt offentligheten. Hun lister videre opp en rekke påstander i redaktørens tilsvaer som ikke stemmer og som etter hennes mening setter henne i et dårlig lys.

Endelig avviser hun redaktørens påstand om at hun har avvist en minnelig ordning.

Jarlsberg finner det besynderlig at en aktiv aksjonist i aksjonsgruppa Vern om Oslofjorden, setter seg selv så til de grader på sidelinjen, 99 prosent faktisk, i en sak hun selv er opphavet til. «Utgangspunktet for hele diskusjonen er den omtalte kommentaren, som Johanin så beleilig «skrev om» slik at et medlem av Vern om Grenland fritt kunne la «sjokkerende» nyheter bli spredt på Facebook, med påfølgende grove beskyldninger mot redaktøren, avisen og det avisen står for.»